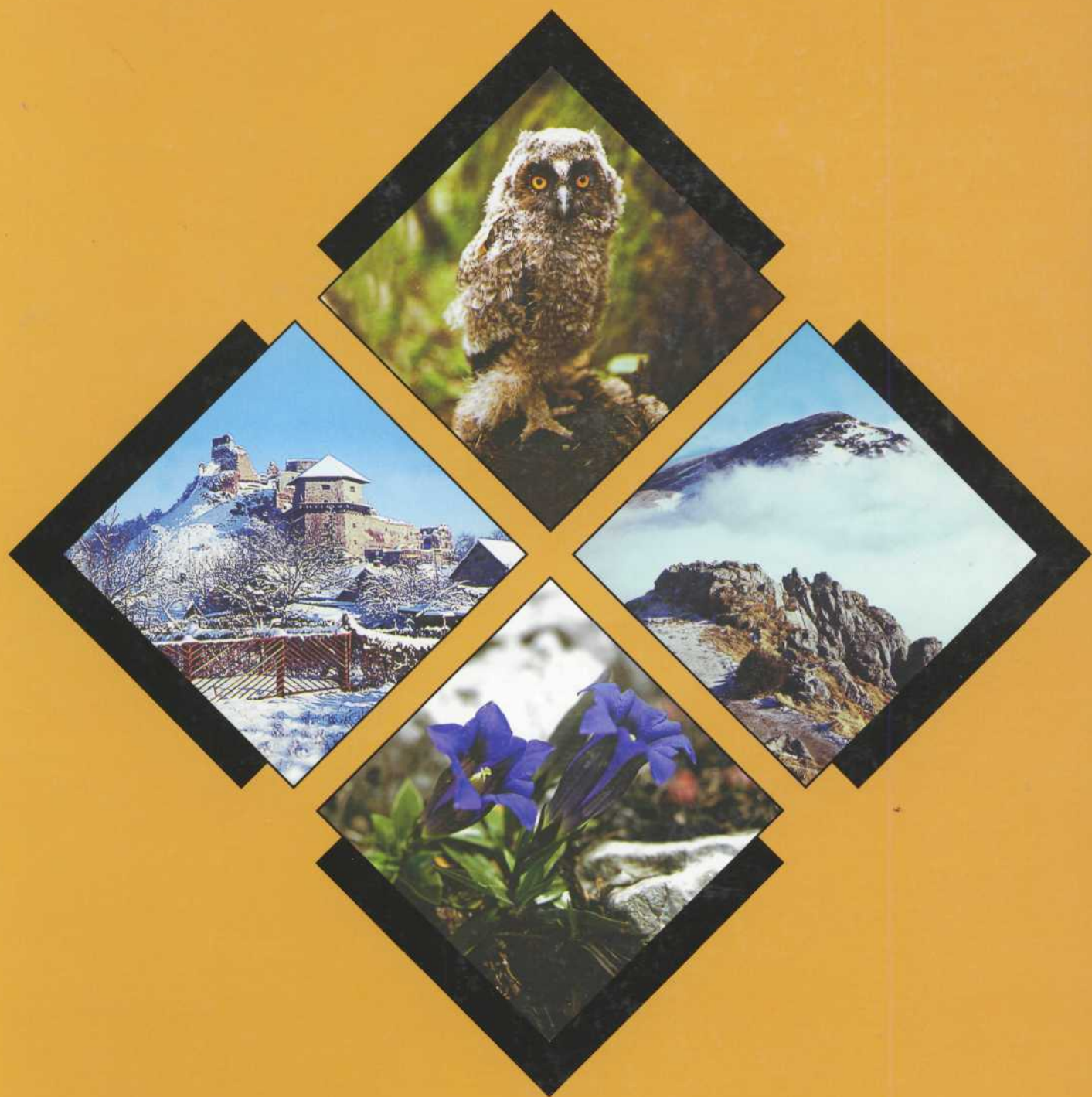

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

◆ OSÍDLENIE, DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ A ZDRAVIE OBYVATEĽSTVA

Slovensko malo ku dňu sčítania v roku 1991 2 825 obcí na rozlohe územia 49 036 km² s počtom 5 274 000 obyvateľov. V poslednom období zaznamenávame trend narastania počtu obcí, zvyšuje sa hlavne počet obcí najnižšej veľkostnej kategórie do 199 obyvateľov. Stav k 31. 12. 1995 predstavuje **2 865 obcí, s počtom obyvateľov 5 367 790** (v roku 1994 bolo 2 858 obcí, s počtom obyvateľov 5 356 207).

Na Slovensku bolo k 31. 12. 1995 **136 miest a 2 729 vidieckych sídiel**. Rozvoj mestského osídlenia je výrazne gradovaný smerom zo západu na východ. Najvýraznejší je v Bratislave a v jej bezprostrednom okolí. Súvisí s väzbou na Rakúsko a Viedeň, s európskou vodnou dopravnou tepnou Dunajom a tranzitným dopravným koridorom, smerujúcim z Českej republiky do Maďarskej republiky (Brno - Bratislava - Budapešť). O stupeň nižší je rozvoj Košíc a Prešova na východnom Slovensku a západoslovenských miest Trnavy, Nítry a Trenčína. V ďalšej kategórii sa pohybujú mestá Banská Bystrica, Žilina, Poprad a Zvolen. Za nimi nasledujú mestá Nové Zámky, Liptovský Mikuláš, Prievidza, Lučenec a Michalovce. Ostatné mestá možno zaradiť v súčasnej etape vývoja do relatívne útlmovej kategórie.

Tabuľka č.V.31 Počet a prírastok obyvateľstva v SR

Počet obyvateľov	k 31.12.1994	k 31.12.1995
SR	5 356 207	5 367 790
Celkový prírastok obyvateľstva		Z toho prirodzený prírastok obyvateľstva
11 583		8 741

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.V.32 Prirodzený prírastok obyvateľstva

Ukazovateľ	Rok				
	1991	1992	1993	1994	1995
Absolútny počet	23 951	21 217	20 549	14 984	8 741
Prírastok na 1 000 obyvateľov	4,5	4,0	3,9	2,8	1,6

Zdroj: ŠÚ SR

Uvedený prirodzený prírastok je najmenší v celom povojnovom období a zaznamenal ďalší výrazný pokles oproti roku 1994 o 6,2 tisíc, t.j. o 41,7 %. Obdobná situácia bola v celkovom prírastku, ktorý sa znížil o 8,2 tisíc, t.j. o 41,4 %.

Z územného pohľadu najvyššiu hrubú mieru prirodzeného prírastku mali okresy Prešov 16,6 %, Poprad 14,3 % a Dolný Kubín 13,4 %.

Úbytok obyvateľstva bol v 13 okresoch (v roku 1994 iba v šiestich), najvyšší v okresoch Komárno -3,7 %, Levice -3,7 % a Nové Zámky -3,5 %.

Obdobná situácia bola aj vo vývoji celkového prírastku obyvateľstva. V 30 okresoch bol celkový prírastok kladný v rozmedzí od 0,1 do 14 %, v ôsmich okresoch došlo k úbytku obyvateľstva.

Tabuľka č.V.33 Celkový prírastok obyvateľstva

Ukazovateľ	Rok				
	1991	1992	1993	1994	1995
Absolútny počet	24 166	18 278	22 300	19 752	11 583
Prírastok na 1 000 obyvateľov	4,6	3,4	4,2	3,7	2,2

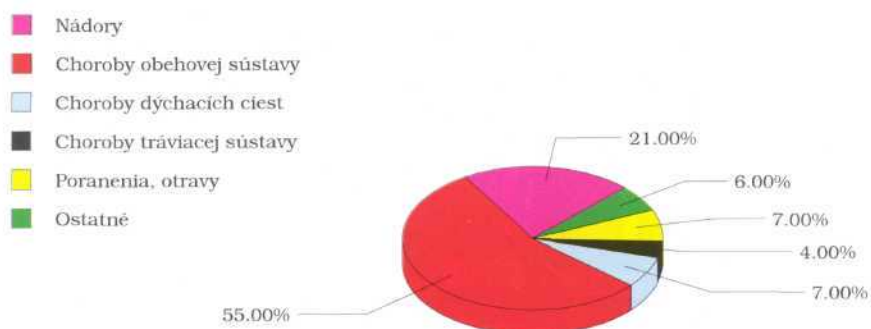
Zdroj: SÚ SR

Počet obyvateľov v produktívnom veku sa zvýšil, čo sa prejavilo vo vyššej hodnote **priemerného veku obyvateľstva**, ktorý z hodnoty 34,3 v roku 1994 stúpol na hodnotu 34,5 v roku 1995. Rastúce hodnoty mal aj **index starnutia**, ktorý z hodnoty 76,3 v roku 1994 narástol na hodnotu 78,8. V posledných rokoch bol zaznamenaný pokles počtu detí do 14 rokov. V roku 1995 poklesol aj počet narodených detí. V absolútnom vyjadrení sa narodilo 61 668 z toho živo 61 427. **Natalita** postupne klesla z hodnoty 12,4 promile v roku 1994 na 11,5 v roku 1995. Najvyššia pôrodnosť bola v okresoch Dolný Kubín 17 promile a Stará Ľubovňa 16,9 promile. Najnižšia hrubá miera pôrodnosti 8,5 promile bola v hlavnom meste SR Bratislave. Potom nasledovali okresy Trenčín, Nové Zámky po 9,7 a Komárno 9,3 živonarodených na 1 000 obyvateľov.

Na zhoršené zdravie obyvateľov a ich zvýšenú úmrtnosť vo vybraných regiónoch vplýva stav ŽP, kombinovane so životným štýlom, ako aj úroveň zdravotníckej starostlivosti.

V roku 1995 zomrelo v Slovenskej republike 52 686 osôb, **hrubá miera úmrtnosti** predstavovala 9,8 zomretých na 1 000 obyvateľov, a bola vyššia ako v roku 1991. Z medziokresného porovnania vyplýva, že najnižšia úmrtnosť bola v okrese Poprad 7,1, Dolný Kubín 7,4 a Košice 7,7 promile. Najvyššia úmrtnosť bola v okresoch Veľký Kitiš 12,9, Rimavská Sobota 12,8 a Levice 12,7 promile. Srdcovo - cievne ochorenia a nádory predstavujú 76% všetkých úmrtí. Ďalšími skupinami v poradí najčastejších príčin úmrtí sú poranenia, otravy a niektoré následky vonkajších príčin, ako aj choroby dýchacej sústavy.

Graf č.V.7 Štruktúra príčin smrti v roku 1995

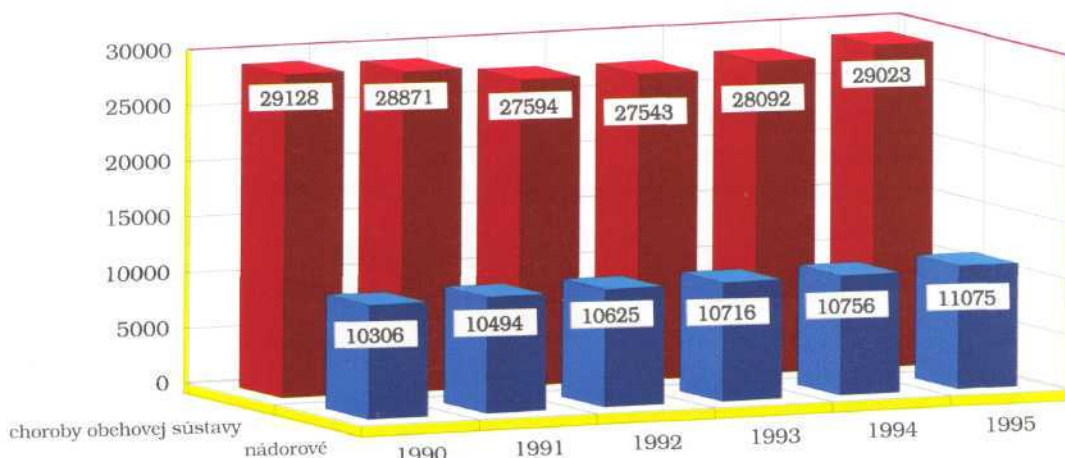
Zdroj: SIJ SR

Najvyššia úmrtnosť bola opäť na **choroby obehovej sústavy** (29 023 prípadov), kde sa počet oproti minulému roku zvýšil z 525,3 zomretých /100 000 obyvateľov na 541,1 zomretých/100 000 obyvateľov, v rámci okresov bola úmrtnosť na túto skupinu ochorení najvyššia v okrese Rimavská Sobota 729 /100 000 obyvateľov. Druhou skupinou s najvyšším počtom zomretých boli opäť **nádory** (11 075 prípadov), kde sa počet z hodnoty 201,1 zomretých /100 000 obyvateľov v roku 1994 zvýšil na 206,5 zomretých/100 000 obyvateľov v roku 1995 a najvyššia bola v okrese Levice 266,8 /100 000 obyvateľov. Treťou najpočetnejšou skupinou zomretých v roku 1995 boli zomretí na **choroby dýchacej sústavy** (3 643 prípadov), kde sa počet oproti minulému roku zvýšil z hodnoty 65,2 zomretých / 100 000 obyvateľov na 67,9 zomretých /100 000 obyvateľov, v rámci okresov najvyšší bol Zvolen 160,2/100 000 obyvateľov. Ďalej nasledujú zomretí na **poranenia, otravy** a niektoré iné následky vonkajších príčin (3 642 prípadov), kde hodnota klesla z 68,5 zomretých/100 000 obyvateľov na hodnotu 67,9 zomretých /100 000 obyvateľov. Poslednou významnejšou skupinou úmrtí boli zomretí na **choroby tráviacej sústavy** (2 259 prípadov), v ktorej sa počet znížil z hodnoty 43,3 zomretých/100 000 obyvateľov na 42,1 zomretých/100 000 obyvateľov.

Zlepšila sa však **dojčenská úmrtnosť**, keď do 1 roka zomrelo 675 detí, čo je o 68 menej ako v roku 1994 a miera dojčenskej úmrtnosti poklesla na 11 promile. Napriek tomu je dojčenská úmrtnosť na Slovensku stále nad európskym priemerom. Do 28 dní zomrelo 483 detí, čo bolo o 5 detí menej ako v roku 1994.

Významným ukazovateľom úrovne pracovných podmienok je výskyt **chorôb z povolania** a **profesionálnych otráv**, ktorých bolo v roku 1995 zistených 592 a 9 iných poškodení z práce, čo značí pokles oproti predchádzajúcim rokom. Počet novopriznaných **plných invalidných** dôchodkov v roku 1995 na 1000 dôchodkovo zabezpečených občanov bol 493 a **čiastočne invalidných** 419-

Graf č.V.8 Základné faktory ovplyvňujúce úmrtnosť obyvateľov SR

Zdroj: SÚ SR

Syntetickým ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života, t.j. nádej na dožitie. Po roku 1991 pokles úmrtnosti ale najmä dojčenskej a novonarodeneckej sa prejavil v predĺžení **strednej dĺžky života** pri narodení. Nádej na dožitie pri narodení u mužov dosiahla hodnotu 68,4 roka, u žien 76,3. V porovnaní s rokom 1994 sa stredná dĺžka života pri narodení u mužov zvýšila, u žien poklesla, čím sa stále zaraďuje Slovensko do poslednej tretiny európskeho rebríčka.

Tabuľka č.V.34 Zdravie obyvateľstva - vybrané ukazovatele

Ukazovateľ	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Počet obyvateľov (stredný stav)	5 297 774	5 283 404	5 306 539	5 324 632	5 347 307	5 367 790
Stredná dĺžka života pri narodení						
- muži	66,64	66,75	67,56	68,35	68,34	68,4
- ženy	75,4	75,17	76,22	76,66	76,48	76,3
Živonarodení / 1000 obyvateľov	15,1	14,87	14,07	13,78	12,4	11,5
Zomretých do 1roka/1000 živonarodených	12,1	13,22	12,58	10,36	11,2	11,0
Novorodenecká úmrtnosť	8,4	8,8	8,35	7,51	7,4	7,9
Počet zomretých z toho						
-nádory	10 306	10 494	10 625	10 716	10 756	11 075
-choroby obehovej sústavy	29 128	28 871	27 594	27 543	28 029	29 023

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 1995 sa Slovensko zapojilo do stredoeurópskej štúdie s názvom **CESAR**, ktorej cieľom je získať poznatky o vzťahu medzi kvalitou ovzdušia a zdravím s osobitným dôrazom na znečistené ovzdušie a respiračné ochorenia detí. Koordinátorom projektu je Špecializovaný štátny zdravotný ústav v Banskej Bystrici a projekt je rozvrhnutý na obdobie rokov 1995 - 1997.